

Møte torsdag den 22. februar kl. 13.45

President: G u n n a r S k a u g

D a g s o r d e n (nr.20):

1. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Per Sandberg, Per Roar Bredvold og Siv Jensen om lov om endringer i lov av 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova). (Endring av kap. 5 og 6 – Begge foreldre gis lik rett til samvær/foreldreansvar for sine barn) (Innst. O. nr. 44 (2000-2001), jf. Dokument nr. 8:44 (1998-1999))
2. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om lov om endring i lov 1. mars 1985 nr. 3 om stortingsvalg, fylkestingsvalg og kommunestyrevalg (valgloven) (Innst. O. nr. 49 (2000-2001), jf. Ot.prp. nr. 30 (2000-2001))
3. Referat

S a k n r . 1

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Per Sandberg, Per Roar Bredvold og Siv Jensen om lov om endringer i lov av 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova). (Endring av kap. 5 og 6 – Begge foreldre gis lik rett til samvær/foreldreansvar for sine barn) (Innst. O. nr. 44 (2000-2001), jf. Dokument nr. 8:44 (1998-1999))

Presidenten: Etter ønske fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 45 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 10 minutter, de øvrige grupper 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletiden, får en taletid på inntil 3 minutter. – Det anses vedtatt.

Jon Olav Alstad (A) (ordfører for saken): Dette er et forslag som har vært til behandling lenge, og som det knytter seg stor oppmerksomhet til.

En enstemmig komité slår fast at ungenes beste som hovedregel er å beholde kontakten og ha samvær med begge foreldre etter et samlivsbrudd. Det er en erkjennelse at barn ofte mister eller får redusert sitt samvær med far etter et samlivsbrudd, og det er i realiteten det vi snakker om. Utviklingen har ikke vært i tråd med 1990-tallets fokusering på å gi ungene mer kontakt først og fremst med far. Ikke minst er det en erkjennelse i et samfunn der mange ungers oppvekst ikke omfatter kontakt med mannlige rollemodeller. Derfor slår også en enstemmig komité fast at menn i større grad må likestilles med

kvinnene i forhold til omsorg for barn. Det gjør vi fordi vi mener at det er til barnets beste å få god oppfølging av begge foreldre, slik som situasjonen var før et samlivsbrudd. Derfor ber vi også om å få en gjennomgang av barneloven for å se på behovet for endringer slik at barnets beste kan ivaretas. Flertallet mener at det krever en langt bedre og bredere behandling enn et Dokument 8-forslag kan gi, og ber derfor departementet komme tilbake med en egen sak.

Komiteen mener at det fortsatt skal være full avtalefrihet med hensyn til hvor barnet skal bo og hvor omfattende samværsordningen bør være. Men flertallet mener også at barnets beste skal være utgangspunkt for loven, og at det i de fleste situasjoner vil bety mest mulig samvær med begge foreldre.

E i r i n F a l d e t hadde her overtatt presidentplassen.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF): Debatten i samband med dette Dokument nr. 8-forslaget fra representantar frå Framstegspartiet engasjerer mange, og det er eit veldig viktig tema som blir reist.

Samlivsbrøt vedkjem mange barn. I dei fleste barnefordelingssakene – saker som omhandlar foreldreansvar, samværsrett og kor barnet skal bu – kjem foreldra sjølve fram til ein frivillig avtale, anten på eiga hand eller ved hjelp av meklar.

Fedrar tek i dag ein større del av omsorga for barna enn tidlegare. Dette får også konsekvensar for engasjementet når ein kjem til ei barnefordelingssak. Det er viktig at den positive utviklinga på dette området blir vareteken i dei haldningane hjelpeapparatet møter foreldra med, og i dei avgjerslene som blir fatta.

Mykje av debatten rundt barnelova og samlivsbrøt har dreidd seg om om ein er for eller mot at domstolen skal kunne idømme delt bustad mot ein av foreldras vilje. På Kristeleg Folkeparti sine vegner vil eg seie at det er ei rekkje tiltak og endringar ein kan sette i verk for å betre politikken på dette området utan å knyte det opp til om ein er for eller mot at domstolen skal kunne idømme delt bustad mot ein av foreldras vilje.

I barnefordelingssaker er det samfunnets oppgåve å sikre at barnets beste blir lagt til grunn for den avtalen eller avgjersla ein kjem fram til. Samlivsbrøt er ofte smertefullt både for barn og vaksne. Foreldre er foreldre også etter samlivsbrøt. Begge partar har derfor både ei plikt og ein rett til å ta del i omsorga for barnet, og har ansvar for barnets underhald og oppvekst. I dei fleste tilfella er det barnets beste å ha mest mogleg og nær kontakt med begge foreldra. Samtidig er det viktig å vere klar over at det i enkelte situasjonar er best for barnet å ha kontakt med berre den eine av foreldra.

Verknadene av hyppige miljøskifte for barn er det også viktig å ta omsyn til når ein skal vurdere kva for ei løysing som er til beste for barnet. Barns behov er ikkje statiske. Dei endrar seg m.a. med barns alder, personlegdom, modnad og relasjonar til t.d. vennar. Det er viktig at

foreldre ser at ei løysing som var til beste for barnet på eitt tidspunkt, kan vere nødvendig å endre seinare.

Erfaring viser at foreldre er meir motiverte for å følgje ein avtale som er resultat av ein prosess med forhandlingar og kompromiss, enn ei avgjersle dei ikkje har hatt nemnande innverknad på. Det er derfor viktig å prioritere sterkt dei tiltaka som kan få foreldre til å samarbeide. Det gjeld rettleiings- og meklingsordning og rettsmekling ved domstolen. Det er viktig at foreldra kjem fram til ei avgjersle som dei sjølve ser seg som ein del av. Ei domsavgjersle er derfor ei naudløysing.

Kristeleg Folkeparti ønskjer ei obligatorisk rettleiing for alle par med felles barn. Formålet med rettleiinga er å hjelpe foreldra til å komme fram til ein avtale om desse spørsmåla til beste for barnet, gje foreldra kunnskap om korleis samlivet kan ta slutt med minst mogleg skadeverknad for barna. Det er viktig at det blir gjeve tilbod om rettleiing så snart som mogleg etter at foreldra bed om det. Det er nødvendig å auke ressursane i denne fasen av prosessen.

Det er eit problem at avtalar som er inngått om m.a. samvær, av enkelte blir saboterte utan at det får konsekvensar. Kristeleg Folkeparti meiner at avtalar som er inngått under rettleiing, bør kunne vere tvangsgrunnlag, føresett at foreldra ønskjer det og at rettleiaren ikkje motset seg det. Begge foreldra har ei plikt til å følgje opp den avtalen dei kjem fram til, men det fungerer ikkje slik i praksis for alle. Og dette er eit område som eg håpar barne- og familieministeren konkret vil sjå nærmare på.

Ingen av foreldra bør kunne ta med seg barna og flytte til ein annan kommune langt unna så lenge det ikkje er inngått nokon avtale om foreldreansvar, barnets bustad og samværsordning. Vi vil ikkje innføre flyttenekt, men at vaksne må snakke saman før ein eventuelt flyttar langt unna, det fortener barna. Dette er faktisk eit stort problem for dei det gjeld. Om ein er gått inn i ein avtale om samvær der barnet bur fast hos den eine av foreldra, opplever mange av dei som då har samvær, at den som har barnet fast buande hos seg, flyttar til ein annan kant av landet utan at det er tatt opp med den andre av foreldra i forhold til å få ein tilpassa avtale knytt opp til den situasjonen, eller i forhold til å vurdere kva som er barnets beste, om det er å flytte i lag med ein forelder til ein annan kant av landet. Eg trur at dersom ein greier å få betre løysingar i samband med flytting og ein større respekt for inngåtte avtalar, så kan vi vere med på å redusere mykje av det konfliktnivået som er i dag. For det å ha inngått ein avtale, om det er frivillig eller ikkje, og oppleve at den andre parten ikkje respekterer den, medfører at det blir store konflikter som er vanskelege å handtere for dei som står der utan verkemiddel.

Til slutt vil eg seie at det òg er viktig at vi tenkjer førebyggjande, at det er eit tilbod til foreldra som er i ein vanskeleg samlivssituasjon og ønskjer hjelp, og at dei også får tilgang til det.

Per Sandberg (Frp): La meg først si, i likhet med saksordføreren, at denne saken har ligget lenge klar for

behandling. Og da syns jeg også det er riktig av meg å peke på den korte debatten vi får. Jeg ønsket selvfølgelig at vi skulle fått en større og bredere behandling av et så vesentlig spørsmål, uavhengig av hvorvidt vi har fått signaler om at Regjeringen på et senere tidspunkt vil komme tilbake med endringer i barneloven. Jeg mener oppriktig talt at det er å tale med to tunger når representanter på en måte legger stor vekt på hvor viktig og vanskelig dette problemområdet er, men samtidig avviser at Stortinget skal få en skikkelig behandling av det. Det er ikke noe argument å si at dette er et så tungt område at vi trenger bedre tid på å behandle det. Dette forslaget er jo ikke nytt – problemområdet er ikke nytt. Det er behandlet flere ganger i Stortinget også. Jeg har funnet ut at første gangen dette forslaget ble behandlet, var faktisk så langt tilbake som i 1917. Den gangen konkluderte fylkesmannen med at moren skulle ha barnet, og lenger har vi altså heller ikke kommet i 2001.

Gjennom de tre årene jeg har holdt på med disse saksområdene, og gjennom all den tiden jeg har viet til denne problemstillingen, har jeg ikke tall på alle de henvendelsene jeg har fått i forbindelse med denne saken – fra fedre, mødre, besteforeldre, barn og organisasjoner, som har ringt, sendt mailer og brev om situasjoner som beskriver barns håpløse oppvekst på grunn av mangel på samvær med den ene forelderen. Majoriteten av disse henvendelsene er selvsagt fra fedre. Den siste beskjeden fikk jeg faktisk like før jeg gikk i salen i dag, og den lød: «Det sitter tusenvis av ansvarsbevisste fedre som følger deg og takker for det du har gjort. Takk for det du gjør, og lykke til i dag.»

Jeg hadde ønsket at de som sender meg beskjeder som denne, og som har forhåpninger, ikke skulle oppleve den skuffelsen de får her i dag. Titusenvis av barn vil bli meget skuffet i dag, fordi flertallet i denne salen ikke i dag heller tar barna på alvor – alle de titusenvis av barn som ikke har sett den ene forelderen det siste året. Det snakkes altså om 60 000-70 000 barn som ikke får se den ene forelderen sin.

Debatten rundt delt omsorg, eller delt bosted, har også denne gangen dreid i feil retning, og for å få debatten på rett spor må man i hvert fall, med all respekt, prøve å glemme foreldrenes rolle litt oppi dette spillet om barna. Vi må, som andre representanter også har pekt på, fokusere hva som er barns beste, men også hvilke rettigheter et barn har. Det peker forslaget på. Norsk barnelov er et helt klart brudd på menneskerettighetene, så vel som på FN's barnekonvensjon.

At delt omsorg eller delt bosted vil skape ulike problemer for foreldrene av praktisk art, mener jeg må være av underordnet betydning. Likevel finner jeg det riktig å nevne at det på alle områder fokuseres på fedres manglende deltakelse i omsorgen av barn, manglende voksne rollemønstre i barnehagene, i skolen osv. En fokusering som automatisk krevde at barnet etter samlivsbrudd og skilsmisse fikk tilbringe like mye tid sammen med begge foreldrene, burde også vært et tema her. Det er noe tvetydig, syns jeg, når en bruker mye ressurser på likestilling med det formål at kvinnen skal erobre flere skanser – rett

som *det* er – men samtidig på en måte forsvare eget rede, altså omsorgen og samværet med felles barn.

Jeg ser at jeg siden vi har fått en så kort debatt, må få komme tilbake i et treminuttersinnlegg for å få fullført. Jeg vil bare avslutningsvis nå fremme vårt forslag i innstillingen.

Presidenten: Representanten Per Sandberg har tatt opp det forslag han refererte til.

Trond Helleland (H): Jeg har sympati med Per Sandberg, som uttrykker skuffelse over at det ikke ble en mer omfattende debatt i dag, men det er jo på bakgrunn av at komiteen har ventet på at Regjeringen skal fremme forslag i forbindelse med barneloven. Og selv om Sandberg har gjort en god og grundig jobb i denne saken, er det ikke tilstrekkelig, i hvert fall ikke for Høyre, til å kunne gå inn på direkte lovbehandling i forbindelse med denne saken som ligger her i dag. Men jeg synes det er viktig å understreke at komiteen samstemt har pekt på noen områder som går i riktig retning, nemlig

«at menn i større grad må likestilles med kvinnene i forhold til omsorg for barna for å sikre barna god kontakt med begge foreldrene, Dagens lov legger premisene for hvilken kontakt barna har med begge foreldre etter et samlivsbrudd».

Det er derfor viktig at departementet nå ser på om dagens lovverk fungerer etter de politiske målsettingene som gjelder, om det er behov for endringer for å sikre barns kontakt med begge foreldre. Personlig mener jeg at det vil være nødvendig med endringer, og jeg imøteser at barne- og familieministeren og departementet nå følger opp dette med endringer i barneloven. Nå er det jo varslet endringer i bidragsloven, og disse to sakene henger ganske nøye sammen.

Jeg har lyst til å understreke til slutt at det at foreldrene har full avtalefrihet, må være utgangspunktet for den behandlingen vi skal gå inn i. Da må en ha et lovverk som likestiller begge parter, slik at begge parter i utgangspunktet står likt når barnefordelingssaker skal avgjøres – forhåpentligvis i minnelighet. Det er klart at hvis den ene starter med 20 meters handicap, så er det vanskelig å håpe på at en i saker med høyt konfliktnivå vil finne en minnelig løsning. Men hvis begge stiller likt i utgangspunktet, vil incentivet, muligheten for å inngå en frivillig avtale som er til barnets beste, være større.

Jeg håper departementet vil komme tilbake med endringer som også tar opp, som barne- og familieministeren sa i stad, de endringene som har skjedd i samfunnet de siste 20 årene, og vektlegger det sterkt når vi nå skal få en gjennomgang av barneloven.

Anne Enger Lahnstein (Sp): Jeg vil også vise til komiteens merknad, som vi står sammen om, som understreker dette med barnets beste, og der Regjeringen bes komme tilbake med en eventuell endring i barneloven for å sikre at man får en situasjon hvor stabilitet, hvor kontakt med både mor og far og hvor grunnleggende trygghet ivaretas på best mulig måte.

Delt omsorg har i det senere vært diskutert mye, og i Fremskrittspartiets forslag går man faktisk inn på at man etter loven skal kunne dømmes til delt omsorg. Jeg mener at det er litt misforståelse ute og går her, for når det er gode resultater av delt omsorg, slik det ofte fungerer i dag, har det sammenheng med at man i disse tilfellene har kommet fram til en frivillig avtale, og dermed blir ikke konfliktnivået så høyt. Da er det selvsagt best for barnet å ha en slik ordning. Det er selvfølgelig også utgangspunktet for mitt standpunkt og mine kommentarer her.

Jeg er imidlertid redd for at man skal trekke de erfaringene som man hittil ser med frivillige avtaler, så langt at man går inn på et forslag som det Fremskrittspartiet her kommer med. For det er jo når det er konflikt mellom foreldrene at dette blir vanskelig. Det er når man ikke blir enige at man til og med ser at frivillige organisasjoner må ta på seg å følge barnet fra mor til far, nettopp fordi overleveringssituasjonen er så konfliktskapende at man rett og slett må ha hjelp fra utenforstående. Derfor vil jeg advare litt mot å gå for lett inn på erfaringer fra frivillige avtaler og lage det til hovedregel og nedfelle det i lovverket, slik Fremskrittspartiet går inn for.

Jeg merket meg at statsråden i en av de tidligere sakene vi hadde i Stortinget i dag, uttrykte at hun satte meget, meget – to ganger «meget» – stor pris på Fremskrittspartiets engasjement i disse sakene. Det gjør meg litt bekymret. Jeg er for så vidt glad for at disse spørsmålene blir satt på dagsordenen. Det angår mange, det er stort engasjement, og vi står her overfor kompliserte spørsmål som vi må prøve å løse til beste for barnet. Men jeg må si at jeg har liten forståelse for dette forslaget fra Fremskrittspartiet. Jeg har også registrert at veldig mange som har erfaring gjennom mange år og er sakkyndig på disse områdene, advarer mot å gå for lett vint inn på at man faktisk skal kunne dømmes til delt omsorg.

Jeg tror kanskje at den saken vi hadde tidligere i dag i Stortinget om bidragsordningen og mer rettfærdig byrdefordeling er et mye viktigere spørsmål å ta fatt i, for jeg tror at det der er sider ved saken som gjør at konfliktnivået øker mellom foreldrene, og dermed rammes også barnet. Så jeg er nok av dem som blir betraktet som ganske gammeldags.

Jeg tror at det ved konflikt er viktig å opprettholde at barnet skal få være hos én av foreldrene. Og jeg tror i hovedsak at det beste er at mor tar omsorgen. Men jeg vil også understreke at jeg er enig i at menn i større grad må likestilles med kvinner i forhold til omsorg for barnet. Men jeg advarer mot å tro at fordi man får frivillige avtaler om delt omsorg som man ser gir gode resultater, skulle det være et opplegg som man skal kunne idømmes for å få redusert konfliktnivået. Jeg blir nesten skremt når jeg leser at man, etter Fremskrittspartiets forslag, fra barnet er ett år skal dømme barnet til å bo en uke hos mor og så en uke hos far. Jeg tror ikke det kan være noen god løsning for noen part – i hvert fall ikke for barnet. Vi må ikke kjøre barnets rettigheter og barnets beste foran oss i en sak som egentlig dreier seg om økonomiske spørsmål mellom foreldrene.

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: Jeg har merket meg at komiteflertallet mener at det er behov for en mer grundig behandling av et slikt forslag på grunnlag av en bedre og bredere dokumentasjon enn det som her foreligger, og det syns jeg er positivt.

Jeg er helt enig med forslagsstillerne i at dagens samfunn på mange områder ser annerledes ut nå enn da barneloven ble vedtatt for 20 år siden. Vi ser en utvikling der flere kvinner deltar i arbeidslivet, mens fedre i langt større grad enn tidligere utfører omsorgsoppgaver i hjemmet. Det er viktig at også lovverket tilpasses disse store endringene i samfunnet. Så lenge begge foreldre er aktive omsorgsarbeidere i et samliv, må de også betraktes som dette etter et eventuelt samlivsbrudd. Et likeverdig foreldreskap skal ikke opphøre selv om foreldrene velger å flytte fra hverandre. En positiv utvikling de senere årene er at det er langt flere ugifte foreldre som avtaler felles foreldreansvar, og langt flere foreldre som fortsetter med felles foreldreansvar etter et samlivsbrudd, enn det som var situasjonen tidligere.

Det er ikke på noe område jeg som statsråd får så mange henvendelser som når det gjelder barneloven. Barneloven gjelder jo det aller viktigste vi har, nemlig barna våre. Mange foreldre skriver til meg og er dypt fortvilet fordi de ikke lenger får ha det forholdet til barna sine som de ønsker. Andre skriver og forteller om foreldre som ikke bryr seg om barna sine, som kutter kontakt, ikke betaler bidrag, eller som utøver vold.

Jeg mener at det er to momenter som må være helt sentrale i en god barnelov. Det ene er hensynet til barnets beste, og det skal ikke være noen floskel, og det andre er foreldrenes avtalefrihet. For meg betyr «barnets beste» at det som hovedregel bør ha god kontakt med begge foreldre.

Jeg mener det er av stor betydning at loven legger til rette for et utstrakt samarbeid mellom foreldrene etter et samlivsbrudd. Loven bør med andre ord ikke være konfliktskjerpende. Foreldre som kan samarbeide og se muligheter istedenfor problemer, vil være en fordel for alle barn, både dem som lever med begge foreldre, og dem som lever i delte familier. For barna er det viktig med god kontakt med begge foreldrene. Når fedre tar større ansvar for omsorg, både i og utenfor samliv, er dette bra for barn og mor.

Jeg syns barneloven er en utrolig viktig lov, og vet at den både berører og engasjerer en stor del av Norges befolkning. Jeg ser behovet for en tidsriktig lov, men jeg innser også at det er delte meninger om hvordan en slik lov skal være.

Departementet jobber nå med forslag til endringer i denne loven. Eventuelle nye forslag til endringer er vi nødt til å sende ut på en bred og omfattende høring. Det er for tidlig å si nøyaktig tidspunktet for når vi kan legge fram en eventuell proposisjon for Stortinget. Jeg vil imidlertid understreke veldig sterkt at dette er en sak som jeg brenner for, og som jeg mener vi er nødt til å legge fram så fort vi har mulighet til det.

Så har jeg til slutt lyst til å knytte en kommentar til innlegget fra representanten Lahnstein. Ja, jeg berømmer

Fremskrittspartiets engasjement på dette feltet, for jeg syns faktisk det er sunt for et demokrati at vi får fram de ulike meninger. På dette punktet har Fremskrittspartiet sammen med representanter fra Arbeiderpartiet gjort en grundig og skikkelig jobb, og en har tort å gå inn i en problemstilling som har vært sårbar og konfliktfylt å ta tak i. Slikt syns jeg også vi som politiske motstandere av og til kan gi hverandre honnør og uttelling for.

Representanten Lahnstein sier at hun blir skeptisk i forhold til det Per Sandberg sier om å idømme delt omsorg. Det er nettopp en av de tingene vi ønsker å gå grundig inn i. Vi må ha dette ut på høring, og vi har ikke konklusjon på dette feltet. Jeg vil bare understreke det: Ingen konklusjon er tatt, men vi vil gå inn i dette på en seriøs og ordentlig måte. Jeg vil også minne om at også forskerne har ulike synspunkt på hvordan dette skal gjøres. – Jeg tror jeg stopper med de ordene.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per Sandberg (Frp): I likhet med tidligere saker i dag er dette også en sak hvor Fremskrittspartiet i hvert fall prøver å brøyte veg. Nå ser det ut til at vi også skal få resultater her, i og med at Regjeringen signaliserer at den kommer med endringer i barneloven i hvert fall i retning av det som Fremskrittspartiets forslag inneholder.

Utfordringen her og det viktige, som jeg vil stille statsråden spørsmål om, er å se nye bidragsregler i sammenheng også med endring av barneloven. I barneloven er det i dag ikke noe hinder for at man kan få delt omsorgsløsning på en eller annen måte. Det som er hinderet, er økonomien i det når man deler omsorgen for et barn. Så mitt spørsmål til statsråden er, når hun nå signaliserer at vi får forslag til nye bidragsregler tidlig i mars, og etter det jeg har forstått, kommer det kanskje forslag om endring av barneloven på dette feltet i løpet av vårsesjonen, om statsråden når det gjelder iverksettelse av det nye lovverket, ser de to sakene i sammenheng.

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: Som flere talere har vært inne på i denne debatten, har nå komiteens flertall gjennom innstillingen gitt helt klare føringer til Regjeringen som går på at det er behov for endringer i barneloven. Vi vil komme til å legge fram endringer i bidragsreglene på et eget grunnlag og vil komme tilbake igjen med endringer i barneloven på et senere tidspunkt. Så vil det være opp til komiteen også hvorvidt en vil utsette behandlingen av bidragsreglene i påvente av endringer i barneloven. Men jeg mener at disse to sakene kan behandles helt uavhengig av hverandre, og håper at Stortinget får behandlet bidragsreglene nå i løpet av våren.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF): Barnefordeling, som vi diskuterer her i dag, er eit veldig viktig og også veldig sårbart område. Mykje av debatten har dreidd seg om ein er for eller mot å idømme delt bustad mot ein av foreldra sitt ønske. No høyrde eg statsråden seie at ein skal gå ganske breitt inn i saka vidare, men eg vil gi statsråden høve til å tjupe litt av dei to

tinga eg var inne på i innlegget mitt. Det eine er at eg trur at mykje av konfliktane i dag knyter seg opp til dette med brot på kanskje allereie inngåtte avtalar, og dei private avtalane som blir inngått, kanskje i fred og forsoning, er som regel ikkje stadfesta, slik at når konflikten oppstår og den eine saboterer, er det inga sanksjonsverksemd for det. Det gjer at det blir eit problem med respekt for inngåtte avtalar foreldra imellom for barnet. Det andre gjeld flytting før ein har inngått ein avtale om foreldreansvar og barnet sin bustad og samvær. Ein opplever at enkelte flytter til ein heilt annan kant av landet og kanskje dermed hindrar kontakt mellom den eine av foreldra og barna, noko som i neste omgang kan ha konsekvensar når ein skal bli einige om kvar barnet skal bu fast, samværsordningar m.m. Ser statsråden at desse to tinga, kombinert med det med bidragsordningar som kjem, kan vere grep som kan vere med og dempe konfliktnivået – dersom vi får klarare reglar, slik at ein i større grad veit korleis ein bør stille seg til dette før ein kjem opp i ein slik situasjon?

Statsråd Karita Bekkemellem Orheim: Jeg håper at representanten har forståelse for at jeg ikke har noen mulighet til å konkludere når det gjelder disse tingene i dag. Men jeg har lyttet meget nøye til hva som har vært sagt, og vi jobber nå med disse konkrete forslagene. Derfor synes jeg det blir veldig feil å begynne å forskuttere hva Regjeringen endelig vil komme fram til. Men som sagt, vi jobber intenst med saken, og jeg har lyttet nøye på hva representanten har sagt.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Per Sandberg (Frp): Jeg vil knytte noen kommentarer til innlegget fra representanten Lahnstein. Det er tydelig at Senterpartiet overhodet ikke på noen slags måte finner det nødvendig å få innsikt i problematikken. Det kommer tydelig fram av innlegget til Lahnstein at hun heller ikke har lest innstillingen, hun har ikke lest forslaget – eller så gjør hun det i hvert fall til en bevisst holdning ikke å gi uttrykk for at hun forstår noe. Fremskrittspartiet foreslår slett ikke at noe barn skal pålegges å bo en uke her og en uke der. Det er et eksempel som det er vist til i forslaget, og som praktiseres i dag av foreldre. Det skal selvsagt være full avtalefrihet mellom foreldrene. Det er det i dag, og det vil det fortsatt være.

Senterpartiet og Lahnstein drar fram konfliktnivået. Nå er det slik at foreldrene stort sett, i 98-99 pst. av tilfellene, ordner dette selv på en ansvarsfull måte. Men så er det ca. 2 pst. som får en konflikt. Da er det bemerkelsesverdige at vi skal ha en barnelov som diskriminerer 98 pst. av foreldrene og ungene, på grunn av at vi skal ta hensyn til dem som ikke viser ansvar, og skaper konflikt. Representanten Lahnstein viser til at frivillige lag og organisasjoner nå har gått inn i jobben med å ledsage ungene fra og til. Det er jo bare en bekreftelse på at dagens situasjon er uholdbar, og at dagens lov er moden for endring. At

Lahnstein er veldig skeptisk når statsråden fra Arbeiderpartiet i hvert fall prøver å antyde at Fremskrittspartiet på en måte har gjort en bra jobb, gjør at i hvert fall ikke jeg på noen slags måte blir i tvil om at Fremskrittspartiet er på rett vei.

Det er altså slik at det er ikke noe problem i dag å idømme delt omsorg. Det er fullt mulig, men problemet er rett og slett at de økonomiske forholdene hindrer at det blir gjort. Det er også situasjonen for dem som har frivillige avtaler i dag. En kan få en frivillig avtale om delt omsorg, men den ene parten må ta det hele økonomiske ansvar. Og at dette forslaget fra Fremskrittspartiet på noen som helst måte vil skape en revolusjon, er ikke riktig. Det er bare en liten endring i loven som vil gjøre det mulig at ungene får mer omsorg og samvær med sine foreldre.

Anne Enger Lahnstein (Sp): Jeg har nok lest Fremskrittspartiets forslag, og tror nok jeg vet hva jeg snakker om. Jeg vil opprettholde min skepsis til den lovendringen som foreslås her, og som flertallet i Stortinget, bortsett fra Fremskrittspartiet, altså avviser.

Sandberg peker både i replikken til statsråden og nå på at det er økonomien som er det reelle problemet. Jeg sa også i mitt innlegg at jeg tror det er bidragsreglene som har utløst dette forslaget, og at hvis man fikk orden på bidragsreglene, som jeg også mener er urettferdige, vil man slippe disse merkelige endringene i loven som jeg mener Fremskrittspartiet står for. Det er klart at det er ikke overraskende for meg at Sandberg og Fremskrittspartiet og jeg er uenige om forslaget til endringer i barneloven. Jeg sa også i mitt innlegg at jeg her tror det rett og slett er viktig å holde fast ved noen ting som har vært gjeldende i veldig mange år, sjøl om man altså skal ta hensyn til en større grad av likestilling.

Jeg tror det er best for barnet, hvis det er konflikt, å få være hos en av foreldrene. At man så etter hvert bygger opp størst mulig kontakt med den andre, det tror jeg også er en fordel. Og jeg regner med at statsråden, når hun sier at hun har lyttet til debatten, også har lyttet til mine synspunkter, og så får vi komme tilbake til det konkrete innholdet i en eventuell endring i barneloven.

Presidenten: Per Sandberg har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad på inntil 1 minutt.

Per Sandberg (Frp): Det er ikke noe problem for meg å opprettholde min påstand om at Senterpartiet og representanten Lahnstein ikke skjønner hva det dreier seg om. Og det bekreftes gjennom det siste innlegget.

Selvfølgelig kan økonomi gi seg utslag i at man skaper konflikt, men det kan da for all del ikke være et argument for at vi skal opprettholde en barnelov som praktiseres ut fra at vi har en primærforelder og en sekundærforelder. For det er det barneloven går ut på. Og da viser jeg til representanten Helleland, som hadde et godt poeng her: Når foreldre stiller til mekling, har den ene parten 20 meters forsprang allerede, fordi barneloven slår fast at hovedomsorgen skal ligge hos den ene parten. Og da blir

det ikke noen likestilling i forhold til barnets rett til å ha likt samvær med sine foreldre. Det at vi likestiller i loven, ved at foreldrene i utgangspunktet stiller likt til mekling, må da også være et interesseområde for Senterpartiet og Lahnstein. For det kan da ikke være slik at Senterpartiet nå setter seg på bakbena fordi dette er et forslag fra Fremskrittspartiet?

Presidenten: Anne Enger Lahnstein har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad på inntil 1 minutt.

Anne Enger Lahnstein (Sp): Jeg syns i redelighetsaken, og det å være saklig sett uenig. Og det er det jeg oppfatter, at jeg her er saklig sett uenig med Fremskrittspartiets forslag. Så har vi vært gjennom en runde hvor det faktisk er konkludert med, også i innstillingen, at dette skal vurderes av Regjeringen, og at man vil komme tilbake med en eventuell endring.

La meg bruke de siste sekundene til å understreke det som er poenget i hele denne debatten, nemlig hvordan vi best kan sikre barnets beste. Og barnets beste skal etter min mening ikke bare være hovedregel, men det skal tas hensyn til i alle de små og store sakene som dukker opp i forbindelse med skilsmisse, samlivsbrudd og både bidrags- og barnefordelingssakene. Det er barnets beste dette dreier seg om, og så får vi heller være uenig i hvordan vi kan sikre barnets beste.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 299)

S a k n r . 2

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om lov om endring i lov 1. mars 1985 nr. 3 om stortingsvalg, fylkestingsvalg og kommunestyrevalg (valgloven) (Innst. O. nr. 49 (2000-2001), jf. Ot.prp. nr. 30 (2000-2001))

Gunnar Skaug (A) (ordfører for saken): I lovproposisjonen fra Kommunal- og regionaldepartementet gjøres det rede for hvorfor Posten skal ha anledning til å ta imot forhåndsstemmer på andre steder enn på postkontorer, landpoststruter og institusjoner og ved såkalt ambulerende stemmemottaking. I dag er det slik at forhåndsstemmegivningen innenriks foregår på postkontorer, på landpoststruter, på institusjoner som Posten har bestemt, eller hjemme hos syke eller uføre som ikke har tilknytning til en landpoststrute eller oppholder seg på en institusjon der forhåndsstemmegivningen foregår.

Valgordningen vår bygger på prinsippet om at stemmegivningen på valgtinget på valgdagen skal være den primære måten å delta i valg på. Forhåndsstemmegivningen er ment som et tilbud til dem som ikke er i stand til å møte fram i et valglokale på valgdagen. Men det vil ikke være noe krav til velgeren om å gi en begrunnelse for hvorfor han eller hun ønsker å forhåndsstemme, slik det var før lovreglene ble endret på dette punktet i 1979.

Nå kan det hevdes at ordningen med forhåndsstemmegivning er i ferd med å utvikle seg til en form for valgdeltakelse likeverdig med det å stemme på valgdagen. Jeg ser at Valglovutvalget, som avgav sin innstilling til departementet 30. januar i år, reiser spørsmål om det nå er blitt for lett å forhåndsstemme. Det vises til en undersøkelse som er gjort av Norsk Gallup i 1997, der hele 33 pst. av dem som forhåndsstemte, svarer at de gjorde det for å spare tid eller fordi det var mer praktisk. Dermed kan poststemmeordningen bidra til å undergrave prinsippet om at stemmegivningen på valgdagen skal være det sentrale. Nå lar jeg dette spørsmålet ligge.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen har heller ikke kommentert de prinsipielle sidene ved valgbehandlingen i den foreliggende innstilling. Derimot har komiteen enstemmig sluttet seg til departementets forslag om at forhåndsstemmegivning ikke skal skje på Post i Butikk. Dette er det redegjort for på en god måte i proposisjonen.

Det er også betryggende at nær sagt alle høringsinstanser har sluttet seg til dette lovforslaget. Det forslaget da i all enkelhet går ut på, er at Posten får anledning til å arrangere forhåndsstemmegivning i egnede kommunale lokaler, f.eks. på bibliotek, offentlige servicekontorer eller kommunehuset. Det forutsettes at kravene til sikkerhet selvfølgelig fortsatt skal gjelde.

Komiteen har for øvrig reist spørsmålet knyttet til den skuffende lave valgdeltakelsen blant ungdom. Vi viser i denne forbindelse til Valglovutvalgets klare synspunkter om at forhåndsstemmegivning ved universiteter, videregående skoler og høyskoler kan være med på å få flere unge til å bruke stemmeretten sin. På tilsvarende måte kan valgdeltakelsen øke dersom en også åpner for organisert stemmemottaking i militærforlegningene.

Komiteen tar det som gitt at departementet enten i forskrifter eller valggrundskriv også tar med disse spørsmålene knyttet til gjennomføringen av forhåndsstemmegivningen.

Ellers inneholder Valglovutvalgets innstilling en lang rekke meget interessante synspunkter og også anbefalinger som muligens vil kreve endringer både i lovtekst og i forskrifter, som i så fall i neste omgang vil bli forelagt Odelstinget.

Helt til slutt til jeg anbefale den enstemmige innstillingen. Men jeg vil samtidig gi ros til Posten for den måten som poststemmegivningen hittil er organisert på. At valgdeltakelsen økte fra 75,8 pst. i 1993 til 78,3 pst. i 1997, tror jeg helt sikkert skyldes den betydning poststemmegivningen har hatt.

La oss alle sammen, uansett tro på hva valgutfallet vil bli, håpe at valgdeltakelsen ved årets stortingsvalg blir over 80 pst., helst over 90 pst. Det er der den burde ligge.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet – og med den optimismen ringer vi for avstemning.

(Votering, se side 299)

G u n n a r S k a u g hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten**: Odelstinget skal da votere i sakene nr. 1 og 2.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten har Per Sandberg på vegne av Fremskrittspartiet satt frem det forslaget som er inn tatt i innstillingen.

Forslaget lyder:

«Vedtak til lov
om endringer i lov 8. april 1981 nr. 7 om
barn og foreldre (barnelova).

I

I lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova) gjøres følgende endringer:

§ 34 skal lyde:

Foreldre har sams foreldreansvar for sams barn. Dersom sterke grunnar talar for det, kan det treffast avgjerd om at berre ein av foreldra skal ha foreldreansvaret. Saken skal handsamast for retten dersom partane ikkje er samde om å bringe saka inn for fylkesmannen. Ny § 34 a skal lyde:

Foreldra skal ha sams omsorg i tida fram til avtale eller avgjerd om omsorgen er treft. I dette ligg det at borna skal bu annakvar veke hos kvar av foreldra dersom foreldra ikkje vert samde om noko anna.

Til barnet er eitt år har foreldra sams omsorg. Mora skal likevel bu med barnet det første leveåret dersom ikkje anna vert avtala. Faren har rett til å vere saman med barnet i rimeleg mon. Dersom moren motarbeider samveret med far, skal sams omsorg etter 3. ledd gjennomførast straks.

Etter at barnet er blitt eitt år, har foreldra sams omsorg. Barnet bur då like lenge hos kvar av foreldra. Dersom ikkje anna er avtalt, bur barnet annakvar veke hos kvar av foreldra. Dersom der er problem med gjennomføringa av dette, kan kvar av partane krevje fastsatt ei anna praktisk gjennomføring. Avgjerda vert treft av retten, men av fylkesmannen dersom begge er samde om det. Foreldra delar kostnadene til transport av barna mellom heimane.

Dersom ein av foreldra hindrar at sams omsorg kan gjennomførast, kan den andre av foreldra ved dom få omsorgen for barnet aleine for ein periode på inntil 6 månader.

§ 35 oppheves.

§ 38 første ledd skal lyde:

I rettssak om omsorgsretten kan retten fastsetje i ordskrud kven av foreldra som skal ha omsorgen for barn til rettskraftig avgjerd ligg føre dersom det er skjellig grunn til mistanke om at barnet eller forelderer blir mishandla.

§ 43 skal lyde:

Begge foreldra må samtykkje dersom barnet skal flytte til utlandet med den eine av foreldra. Dersom den andre foreldra ikkje samtykkjer, må saka avgjerast av retten. Retten kan berre gi samtykke dersom omsynet til barnet talar sterkt for det.

§ 43 b skal lyde:

Dersom den eine av partane i ei sak etter barnelova har rett til fri sakførsel, har den andre parten også slik rett utan omsyn til kva bruttoinntekt vedkommande har. Dette gjeld likevel ikkje dersom bruttoinntekta til den med den høgaste inntekta er meir enn tre gonger høgare enn maksimumsbeløpet for fri rettshjelp som fylgjer av rettshjelpslova § 18 nr. 1.

Kapittel 6 Samværsrett m.m. oppheves.

II

Loven trer i kraft straks.»

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 8:44 (1998-1999) – forslag fra stortingsrepresentantene Per Sandberg, Per Roar Bredvold og Siv Jensen om lov om endringer i lov av 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova) – bifalles ikke.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet bifaltes innstillingen med 59 mot 11 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.37.43)

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

l o v

om endring i lov 1. mars 1985 nr. 3 om stortingsvalg, fylkestingsvalg og kommunestyrevalg (valgloven)

I

I lov av 1. mars 1985 nr. 3 om stortingsvalg, fylkestingsvalg og kommunestyrevalg (valgloven) gjøres følgende endring:

§ 33 andre ledd skal lyde:

Stemmegivning for stemmemottaker etter § 32 bokstav a foregår enten på et postkontor, på en landpostrute eller på en institusjon *eller i et egnet kommunalt lokale* der statens postselskap har besluttet å motta *forhåndsstemmer*. Stemmegivning for stemmemottaker etter § 32 bokstav b foregår der sysselmanen har bestemt. Stemmegivning for utenriktjenestemann ved norsk utenriksstasjon foregår ved stasjonen. Stemmegivning i overvær av stemmemottaker utenfor riket oppnevnt av Kongen og på Jan Mayen foregår der Kongen bestemmer. Stemmegivning etter § 32 bokstav e og f foregår ombord på vedkommende fartøy eller innretning. Foregår stemmegivningen på sykehus, fødehjem, sykehjem (pleiehjem), aldershjem eller annen institusjon beregnet på pleie, opphold eller behandling for personer som er syke, uføre e.l., kan stemmer mottas også på pasientrommene. Stemmer kan også mottas hjemme hos personer som oppholder seg i trygdeboliger eller lignende boliger med umiddel-

bar tilknytning til slik institusjon som nevnt i foregående punktum.

II

Lova tek til å gjelde frå den tid Kongen fastset.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

S a k n r . 3

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 14.40.
